

Om e-bogslæsning

Mine erfaringer med en Kindle

Netop på vej ud af døren ved sit seneste besøg, spurgte min bror: Skal jeg ha' en e-bogslæser? Jeg tøvede ikke med at svare uforbeholdent ja – eller i hvert fald næsten uforbeholdent. Hans næste spørgsmål gik så på, hvordan han kommer i gang. Jeg lovede at sætte ham ind i det, næste gang vi ses. Men da det bliver til den store, årlige familietur, bliver der måske ikke lejlighed til at snakke e-bogslæserteknik. Derfor har jeg besluttet at forfatte denne guide. Måske er der også andre, der kan have glæde af den.

Jeg har haft min Kindle siden sensommeren 2014, og har ikke læst en eneste papirbog siden. Jeg havde længe spekuleret for og imod, og måske egentlig besluttet, at jeg ikke kunne undvære papirbøger på hylderne herhjemme. Det varede så lige indtil vi skulle på sommerferie. Det skulle være en rigtig bade-, læse-, og køre-lidt-rundt-i-landskabet-på-en-græsk-ø-ferie. Så både min kone og jeg havde købt en stak bøger. Inger så to gange på de mange bøger, der fyldte godt i kufferterne, og udbrød: jeg vil ha' en e-bogslæser. Derefter brugte jeg en del tid på at sætte mig ind i hvilken type, hun skulle købe. Valget faldt på en Kindle Paperwhite. Den blev leveret fra Amazon, og efter få dage hvor jeg havde prøvet den – og haft vanskeligt ved at give slip – bestilte jeg også selv en magen til. Jeg har ikke fortrudt mit køb et øjeblik. Læseoplevelsen er lige så god som i en papirbog – og i mange tilfælde bedre.

Forudsætninger

Denne guide er skrevet på baggrund af de erfaringer, jeg har gjort mig fra september 2014 til august 2015 med en Kindle e-bogslæser, køb af bøger hos Amazon og hos to danske e-boghandlere, og anvendelse af Calibre e-bogssoftware. Min – og min kones – Kindle er en Paperwhite 2nd Generation med 4GB hukommelse og Wi-Fi, men ikke 3G netværk. Jeg har købt e-bøger hos amerikanske Amazon og hos de to store danske online boghandlere Riidr og Saxo. Jeg har anvendt Calibre-softwarepakken version 2.28.

Hvorfor en Kindle?

Jeg valgte en Kindle Paperwhite efter grundige overvejelser og research på internettet. Det er den dominerende amerikanske online-boghandler, Amazon, der har udviklet og sælger denne e-bogslæser. Derved er man delvis bundet til deres formater for e-bøger, men ikke så fast, at det er et problem for mig. Danske skønlitterære e-bøger udgives som regel i epub-format, der nemt og lovligt kan konverteres til Kindle-format. Bøgerne er kopibeskyttet med vandmærke, der gør, at den oprindelige køber kan spores. Nogle danske bøger, især fagbøger, er kopibeskyttet med et såkaldt DRM-system. De kan ikke lovligt konverteres til Kindle-format. Hvis du har brug for en e-bogslæser, der ikke er begrænset med hensyn til DRM-kopibeskyttelse, skal du se på et andet mærke, fx Kobo, men som sagt har det ikke været et problem for mig.

Til gengæld for de begrænsninger, har en Kindle nogle store fordele. Den giver nem adgang til køb af engelsksprogede e-bøger hos verdens største boghandler, Amazon. Den har en indbygget e-mailadresse, der gør det nemt at overføre bøger. Både Riidr og Saxo har en funktion på hjemmesiden til konvertering og direkte e-mailafsendelse af en indkøbt bog til en Kindle; så bare Kindlen er netværksforbundet via Wi-Fi, kan man købe og overføre bøger uden brug af kabler eller special software på en computer. Desuden har Kindle Paperwhite efter sigende den bedste eller en af de bedste skærme og indbygget lys, så man kan læse i halvmørke på terrassen eller helmørke i sengen. Det er en e-ink skærm, så læsning i fuldt sollys er heller ikke et problem. Jeg har endnu ikke oplevet at blive træt i øjnene af at læse på den. Batterilevetiden er to-tre uger ved normalt brug. Desuden har Amazon udgivet et softwareprodukt, der hedder Send-to-Kindle, som gør det muligt at sende indholdet af en hjemmeside direkte fra browseren eller et dokument direkte fra Windows stifinder til Kindlen.

I modsætning til en tablet eller iPad, der også kan bruges til at læse e-bøger – dog ikke i klart solskin – har en Kindle kun et formål: at lade brugeren læse bøger. Man bliver ikke fristet til at tjekke e-mail eller gå på de sociale medier, mens man sidder med sin bog. Det eneste sidespor, man kan fristes til at tage, er at slå et ord op på Wikipedia eller i den indbyggede ordbog (der findes dog ikke en dansk ordbog), men det er efter min mening nyttige funktioner, der ikke fjerner opmærksomheden fra læsningen.

Udover dette har Kindlen en del andre funktioner, som søgning efter et ord, for eksempel et personnavn, i bogen eller i alle bøger på Kindlen. Det er rart, hvis man - som jeg - glemmer hvem, der er hvem i en bog med mange personer. Se Kindle-manualen for mere information.

E-bogsbutikker

Amazon er verdens største e-boghandler. De forhandler især engelsksprogede e-bøger, og indkøb her er nemt både via Amazon.com og direkte fra Kindlen. Kindle er Amazons egen e-bogslæser, så der er ingen problemer med formater og lignende. Når man er dansk kunde, skal man købe e-bøger i den amerikanske del af Amazons forretning (Amazon.com); man kan altså ikke købe e-bøger i den tyske (Amazon.de) eller engelske (Amazon.co.uk) butik.

De to store danske e-boghandlere er Riidr og Saxo. De tilbyder begge et udvalg af danske e-bøger. Det fremgår klart af hjemmesiden hvilke bøger, der kan læses på en Kindle, og begge boghandlere har en funktion, der gør det muligt at sende en e-bog direkte til Kindlen via e-mail. Jeg forsøger såvidt muligt at sprede mit køb mellem de to ud fra den betragtning, at konkurrence er godt, så begge skulle gerne overleve. Nogle gange kan det godt betale sig at sammenligne priser.

Overvejelser vedrørende brugerkonti og online-biblioteker

Når man har købt en bog hos Amazon eller hos Riidr eller Saxo, ligger bogen online i det bibliotek, som boghandleren stiller til rådighed. Herfra kan den downloades til en computer eller sendes til Kindle. E-bøger købt hos Amazon kan downloades direkte til Kindlen, når den er online. Når man sender en e-bog via mail til sin Kindle fra computeren eller fra en af de danske e-boghandlere, ligger der automatisk en kopi online hos Amazon (på kundens personlige "cloud"), som kan downloades til Kindlen, hvis man får brug for det. E-bøger fra Amazon ligger der som "books", mens e-bøger (og dokumenter) sendt andetsteds fra ligger i kategorien "documents".

Inger og jeg har valgt at oprette en fælles konto både hos Amazon og hos de to andre, danske, boghandlere. Vi bruger en e-mailadresse, som vi begge har adgang til. Derved har vi umiddelbart mulighed for begge at læse bøger, som bare en af os har anskaffet. Det svarer til at have en fælles bogreol herhjemme. Begrænsningen sammenlignet med papirbøger er, at man ikke kan låne bøger ud til venner og familie eller sælge sine brugte bøger.

Calibre

Selvom både Riidr og Saxo giver mulighed for at sende bøger direkte til Kindlen, foretrække jeg ofte at downloade en indkøbt bog til computeren, hvis jeg alligevel er herhjemme. Her bruger jeg et stykke software, der hedder Calibre. Det kan downloades her: www.calibre-ebook.com. Calibre softwaren er gratis og reklamefri, men udgiveren tager gerne imod donationer. Calibre har mange muligheder; jeg bruger kun en lille del af dem, for jeg vil hellere bruge tid på at læse end på at "nørde".

Installation og konfiguration af Calibre er ligetil, og der gives god vejledning undervejs. Jeg benytter standardindstillinger undtagen to steder, som er omtalt nedenfor.

Brug: Når jeg downloader en bog fra Riidr eller Saxo, lægger jeg den i et download mappe på computeren. Derefter starter jeg Calibre og vælger Tilføj Bøger for at overføre den til mit Calibre-bibliotek i en anden mappe på computeren. Ved hjælp af Calibre kan jeg sende bogen til min Kindle, og Calibre sørger for konvertering til Kindle-format. Bøger sendt direkte fra Riidr eller Saxo til Kindle mangler grafik på omslaget, hvilket kan være lidt irriterende, hvis man har mange bøger på sin Kindle, og også tager lidt af den gode oplevelse ved en bog. Det problem løser Calibre.

Desuden har man mulighed for via Calibre at hente metadata om bogen, hvis det ikke allerede findes. Metadata inkluderer en kort omtale af bogen, svarende til teksten på omslaget af en papirbog. Calibre kan tilføje dette, så det kommer til at indgå forrest i bogen. Det gør det nemt at få et hurtigt indtryk af hvad en bog handler om, hvis man skulle have glemt det. Hvis det ikke allerede findes og man ønsker at gøre brug af det – hvilket jeg vil anbefale – skal metadata hentes, inden man sender bogen til Kindle. Det gøres ved at højreklikke på bogen i Calibre-biblioteket og vælge Download Metadata og Omslag.

De to indstillinger, jeg har ændret i Calibre er følgende:

- Konvertering .. Fælles Indstillinger .. Struktur Detektion .. her har jeg sat kryds i feltet "Indsæt metadata som en side i starten af bogen", for at få metadata til indgå i bogen (hvis det findes; se ovenfor).

- Konvertering .. Fælles Indstillinger .. Udseende og fremtoning – Filterstilinformation .. her har jeg sat kryds i feltet "Farver" under "Select what styleinformation you want completely removed". Det har jeg gjort, fordi jeg havde et problem med at teksten eller nogle gange blev grålig og ikke sort på min Kindle, når en bog var konverteret af Calibre.

Opsang til biblioteker, forlag og boghandlere

Her kan jeg så ikke lade være med at beklage mig over de oversete muligheder, som biblioteker, forlag og boghandlere har i disse år, hvor flere og flere skifter til at læse e-bøger.

Biblioteksudlån: De danske biblioteker har introduceret udlån af e-bøger via ereolen.dk. Det er sikkert udmærket, men bøger lånt via e-reolen kan ikke læses på en Kindle eller en anden dedikeret e-bogslæser. De kan kun læses på computer, tablet eller telefon, og ingen af disse giver den optimale læseoplevelse. Angiveligvis er årsagen, at der havde været problemer med piratkopiering. Det virker lidt underligt, at man udelukker brugere af verdens nok mest udbredte e-bogslæser og andre dedikerede e-bogslæsere fra at benytte en væsentlig service fra de offentlige, skattebetalte biblioteker. Kopirater skal nok finde ud af at kopiere værker fra e-reolen selvom det er lidt mere besværligt; for dem er det vel nærmest en sport. Med udelukkelsen har Kindle-brugere valget mellem at købe e-bøger eller opsøge pirat-sites. Jeg vælger det første, men andre fristes måske til at vælge det sidste, hvilket betyder at forlag og forfattere går glip af indtægten fra biblioteksudlån.

Forlagenes bogudvalg: Mange nye danske bøger og oversættelser udkommer som e-bøger, men forlagene overser en ekstraomsætning, der ligger og venter på at blive samlet op. I disse år går flere og flere danskere over til at læse e-bøger. Min erfaring er, at man så ønsker at opbygge et bibliotek af e-bøger til at have liggende på sin Kindle (hvis man er Kindle-bruger). Der findes et stort bagkatalog af bøger, som jeg gerne vil købe, men som ikke findes som danske e-bøger. Hvis et forlag skal genoptrykke udsolgte papirbøger, er der relativt store omkostninger til tryk og distribution, og en risiko for at ikke alle bøger kan sælges. Hvis forlagene i stedet "genoptrykker" som e-bøger, må der være minimale startomkostninger. Her i jubilæumsåret for afslutningen (og starten) på anden verdenskrig kunne oplagte valg være "De nøgne træer" af Tage Schou-Hansen, eller Primo Levi's "Hvis dette er et menneske" eller "Vidnesbyrd". Jeg har spurgt hos forlagene (Gyldendal og Rosinante), men de har svaret, at der ikke er nogen planer om at udgive disse som e-bøger. Det samme gælder for mange andre værker, såvidt jeg kan se. Forlagene burde indse, at konkurrencen på bogmarkedet allerede er global: hvis jeg ikke kan købe Primo Levi's bøger som e-bøger på dansk, må jeg jo købe dem – omend modstræbende – på engelsk hos Amazon.com. Forlagene skal handle nu, ikke vente til vi har vænnet os til at læse bøger på engelsk.

Boghandlere vågn op: Jeg holder meget af min lokale boghandler, men siden jeg fik Kindle, har jeg næste ikke været der. Jeg vil ikke være bekendt at gå ind og få boghandlerens gode råd, om hvad jeg skal læse, og så gå hjem og købe e-bogen online. Men jeg foretrækker jo at læse e-bøger, så jeg vil heller ikke købe en papirbog bare for boghandlerens skyld. Jeg ved, at jeg ikke er den eneste, der har det sådan. Næsten alle boghandlere er medlem af en kæde, så de må kunne udvikle mulige løsninger på det dilemma. En enkel løsning kunne være at lade kunden komme ind i butikken, se bogen (i papirformat), snakke med boghandleren (og give ham mulighed for noget ekstrasalg). Så skulle boghandlere kunne sælge en kupon, der giver kunden mulighed for at hente e-bogen ned via internettet hjemmefra, eller måske gå skridtet videre: når kunden køber e-bogen i butikken, bliver den straks afsendt via mail, så den er leveret allerede inden kunden har forladt butikken. Der må være masser af muligheder for at kombinere en fysisk boghandel med levering af e-bøger.

Det var ordene

Jeg håber, at du kan bruge denne guide. Den er skrevet og delt "som den er", og jeg regner ikke med at opdatere den. Jeg har for travlt med at læse bøger. Skriv gerne til mig på "LarsM .. netm.dk" (indsæt @ i stedet for ".."), hvis du har kommentarer.

Lars Møller, august 2015